

Súdruhovia, komunisti!

Uvedomte si, že čas nečaká a od Vašej aktívnej činnosti závisí všetko. Musíte sa z hĺbky duše oddať vážnej situácii, musíte všetkými prostriedkami vynútiť povstanie národa k boju za oslobodenie územia Slovenska od nemeckých votrelcov.

Komisár 2. čs. pd. brigády:
kpt. Ing. M. M. Glíder, v. r.

VHA Praha. SSSR, čs. voj. misse v SSSR, kart. 5, fasc. 10, příl. čís. 11 ke zprávě o bojové činnosti 2. čs. pd. brigády. Opis.

[104]

1944, koniec roku. Nízké Tatry. — Výzva Hlavního štábu partyzánského hnutí a Slovenské národní rady k sabotáži nucené evakuace a k záchraně slovenských mužů odvlékaných nacistickou armádou do Německa.

N á r o d n ý m v ý b o r o m.

Po vypísanej mobilizácii zradcovským MNO v Bratislave, ktorá sa pre odpor nášho ľudu — ako Vám je známo, nezdarila, berú Nemci zo všetkých obcí mužov od 16 do 60 rokov.¹

Tomuto musíme zabrániť. Tu však nestačia len tie akcie, ktoré sme prevádzali dosiaľ. Vojnove povinní i ostatní mladí muži obvykle utekali do hôr s tým, že sa tak pred Nemcami zachránia. Pri tom nemysleli, že taký neorganizovaný útek do hôr im nič nepomôže a že z núdze budú sa musieť vrátiť do obce ešte vtedy, keď tam budú Nemci.

Aby sme zachránili našich ľudí od odvedenia do Nemecka a tým od istej smrti, rozhodli sme sa pomocou národných výborov organizovať odsun zbraneschopných mužov za front na oslobodené územie. Odsun tento bude prevádzaný postupne po skupinách ihneď akonáhle sa dostavia na veliteľstvo brigády.

Národné výbory organizujú odsun týchto mužov z obce na veliteľstvo brigády. Pri tom uvedomte prihlásivších sa mužov, aby sa dobre obliekli, vzali si deku a suchú stravu na 4 až 5 dní. Národné výbory urobia súpis prihlásených a vyžadajú si spojku pre odsun od miestneho veliteľa partizánskej skupiny, pokiaľ v mieste je. Z obcí, kde partizánskej skupiny niet, odošlú so súpisom prihlásených mužov priamo na veliteľstvo.

Pripomínáme, že prihlásení nebudú zaradení do partizánskych skupín, ale hneď dľa možnosti odsunutí za front a tam zaradení každý dľa svojich schopností do práce v národnoslobodzovacom boji. Za frontom bude o každého postarané.

Organizovanie započnite ihneď a posielajte prihlásených vo väčších skupinách. Uvedomte si, že ide o slovenských ľudí, ktorí takto budú zachránení od nemeckého otroctva a pri tom zaradení do oslobodzovacej práce. Národné výbory musia si uvedomiť zodpovednosť tejto úlo-

¹ Orgány nacistické okupační armády prováděly násilný odsun všech slovenských mužů ve věku od 16—60 let z pásma všeobecně 30 km za frontovou čarou. Několik transportů bylo posláno přímo do Německa, aniž se německé úřady namáhaly informovat o osudech nuceně evakuovaných alespoň slovenské „spojenecké“ orgány.

Teprve v březnu 1945 přistoupili nacisté na to, že nucenou evakuaci budou provádět slovenské orgány a že z evakuace budou vyloučeni příslušníci některých povolání, nezbytných s hlediska veřejného zájmu. Naproti tomu si však vymínili kontingent 15 000 zemědělských dělníků na jarní práce do východních oblastí Německa, soustředících se Slovenskem. Zmírnění způsobu, jakým byla nucená evakuace prováděna, však spadalo do doby, kdy nacisté v důsledku vojenských událostí nebyli již schopni odsun provádět v té míře, jako na přelomu r. 1944/45. (Viz zápisy ze zasedání vlády tzv. Slovenského státu z 26. 2.—10. 3. 1945, ŠSÚA Bratislava, f. ÚPSP, 1948, č. 5202/48.)

hy ako aj jej riziko a preto prísne dôverne dľa osvedčených svojich metód prevedú akciu. Urobené súpisy pre pravovernosť podpíšu a opečiatkujú.

Akcia táto je jednou z najzodpovednejších, akú dosiaľ národné výbory vykonávaly. Ide o záchranu slovenských životov. Ide o skrátenie vojny a nášho utrpenia. Neprevedenie tejto akcie znamená naopak predĺženie vojny a nášho utrpenia. Sme preto presvedčení, že národné výbory prevedú aj túto veľkú úlohu zodpovedne.²

J. Š. v. r.
splnomocnenec HŠPH

Dr. M. K.³ v. r.
člen SNR

R. B. v. r.
člen SNR

AÚD KSS Bratislava, čís. príř. 5073/53. Cykl.

[105]

1945, 1. leden. Moskva. — *Návrh na organizaci a na včlenění slovenských jednotek do československé armády, zaslaný generálem Píkou hlavnímu veliteli čs. armády a ministru národní obrany čs. vlády do Londýna.*¹

V dobe súčasného pobytu vládného delegáta pre oslobodené územie ministra Františka Němca, politického poradcu vládnej delegácie poslanca Valu, členov delegácie Slovenskej

² Podobnou výzvou proti nucenému evakuácii vysílal jménom Slovenské národní rady v polovine ledna 1945 vysílač „Za slovenskú slobodu“:

„Občania v okresoch okupovaných Nemcami! Čujte veľmi dôležité upozornenie Slovenskej národnej rady.

SNR upozorňuje všetkých občanov v obciach okupovaných Nemcami, že nemecké vojenské úrady predvzývajú za pomoci orgánov Tisovej vlády pred ústupom nemeckého vojska evakuáciu všetkého obyvateľstva.

Nútenou evakuáciou Nemci zamýšľajú na dlhú dobu paralyzovať život v okresoch, oslobodených bratskou Červenou armádou.

SNR i prostredníctvom nášho vysielacza vyzýva všetkých občanov, aby sa za žiadnu cenu nedali evakuovať a ostali na mieste do príchodu Červenej armády.

Keďže Nemci a ich prisluhovači používajú pri evakuácii obyvateľstva aj násilie, treba už predom urobiť všetko, aby naše obyvateľstvo bolo zachránené pred násilnou evakuáciou.

1. Treba obyvateľstvu náležite vysvetliť smysel nemeckej evakuácie a jej zhubné následky pre evakuantov. Osud evakuovaných Slovákov je hrozny. Mnohí zahynuli od hladu a vysilenia už na ceste, mnohí boli zahnaní do Nemecka, kde sú zatváraní do koncentračných táborov. Mužovia sú oddelovaní od žien a detí. Takto evakuanti strácajú nielen všetok majetok, ktorý nemohli vziať so sebou, ale často aj životy.

2. Treba všetkými prostriedkami znemožniť činnosť ľudí, poverených nemeckými vojenskými úradmi alebo Tisovou vládou prevedením evakuácie. Keďže tieto osoby nedajú sa odvrátiť od svojej zločinnej činnosti presvedčovaním, treba použiť i násilie.

3. Treba znemožniť odvezenie obyvateľstva železnicou alebo autami sabotážou transportu.

4. Treba hľadať možnosti, aby obyvateľstvo v prípade nutnosti sa mohlo skrývať v blízkom okolí.

5. V krajnom prípade treba organizovať i ozbrojený odpor proti každému pokusu o násilnú evakuáciu.

SNR vyzýva zvlášť všetkých úradníkov, technikov, lekárov, zverolekárov a vôbec všetkých odborníkov, aby za žiadnu cenu neopustili miesto svojho pobytu, lebo sú nevyhnutne potrební pri obnove života v oslobodených okresoch.

Vzoprieť sa evakuácii všetkými prostriedkami je nielen národnou povinnosťou, ale aj osobným záujmom každého občana.

Sme zmocnení v mene SNR vyhlásiť, že každý občan, kto akokoľvek spolupomáha pri evakuácii obyvateľstva, či už dobrovoľne alebo na vyšší rozkaz, ďalej každý občan, ktorý šíri falošné zprávy, aby primäl obyvateľstvom k dobrovoľnej evakuácii, bude sa osobne zodpovedať za svoje činy a bude potrestaný ako vojnový zločinec.

SNR prosí všetkých občanov, aby jednotne a solidárne sa postavili na odpor každému pokusu o nútenú evakuáciu, lebo je to jediná cesta, ako si zachrániť život a majetok.“ [AÚD KSČ Praha, f. 35, a. j. 39, čís. 12.200 — 12.201. Záznam vysílání z 19. I. 1945].

³ Zřejmě: J. Š. — Jaroslav Šolc, R. B. — Rudolf Blažovský, dr. M. K. — dr. Marun Kvetko.

¹ Text návrhu byl schválen v Moskvě na společné schůzi 1. ledna 1945, jíž se zúčastnili Kl. Gottwald a V.